ទស្សនៈឆ្លុះបញ្ចាំងស្តីពីសុខភាពផ្លូវចិត្តក្នុងសំណុំរឿង០០២

ដោយ គីម យ៉ុងហ៊ី
និស្សិតច្បាប់ឆ្នាំទីមួយនៃសាលាច្បាប់នៃសាកលវិទ្យាល័យយ៉េល
និងអ្នកស្ម័គ្រចិត្តផ្នែកច្បាប់របស់មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា
ប្រែសម្រួលដោយ លី សុខឃាង

ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី៤ដល់ទី៦ ខែមិថុនា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានស្តាប់សវនាការរបស់លោកស្រី បេ សុផានី ដែលជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ជាសាក្សីជំនាញមួយរូប ។ លោកស្រី សុផានី ជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម រស់នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយឥឡូវនេះបម្រើការជាអ្នកផ្តល់ប្រឹក្សាសុខភាពផ្លូវចិត្តសម្រាប់ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា នៅទីក្រុងសានហូសេ រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ។ វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ជាអ្នកជំនាញដ៏ល្បីឈ្មោះខាងសុខភាពផ្លូវចិត្តមួយរូបក្នុងចំណោមបីបួនរូបនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបច្ចុប្បន្នបម្រើការជានាយកប្រតិបត្តិរបស់អង្គការចិត្តសង្គមអន្តរវប្បធម៌ ។ការសួរសំណួររបស់សាលាក្តីទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោកស្រី សុផានី និង សាក្សីជំនាញ វេជ្ជបណ្ឌិត សុធារ៉ា បានបង្ហាញថា ខណៈដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមទទួលស្គាល់ការឈឺចាប់ផ្នែកផ្លូវចិត្តរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ការធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងវិញអាចកើតមានតាមរយៈដំណើរការនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញ ទាក់ទងនឹងសុខភាពផ្លូវចិត្តនេះ ។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាសម្តែងនូវការ ទទួលស្គាល់ពីភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងជំងឺផ្លូវចិត្តនៅក្នុងការសាកសួរដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោកស្រី សុផានី ។ មុននឹងឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់លោកស្រី សុផានី ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះនៃអង្គជំនុំ ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា លោក និល ណុន បានបញ្ជាក់ យ៉ាងច្បាស់ថា ៖ «ក្នុងនាមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោកស្រី មានឱកាសធ្វើសេចក្តីថ្លែងពី ការឈឺចាប់ដែលប៉ះពាល់មកលើរូបលោកស្រី ផ្នែកសម្ភារ ផ្លូវចិត្ត និងខាងរូបរាងកាយ» ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ដើមបណ្តឹងរូបនេះ បានរំឭកឡើងវិញនូវសាច់រឿងដ៏មានឥទ្ធិពលក្នុងពេលជម្លៀសចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា និងការស្លាប់កូនរបស់លោកស្រីចំនួនបីនាក់ ។ ខណៈពេលកំពុងធ្វើសក្ខីកម្ម ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរូបនេះបានគូសបញ្ជាក់អំពីការឈឺចាប់ផ្នែកខាងផ្លូវចិត្ត ។ នៅពេលដែលលោកស្រីពណ៌នាអំពីស្ថានភាពផ្លូវចិត្តយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលលោកស្រីត្រូវបានបង្ខំឲ្យទ្រាំទ្រ ចំណុចផ្តោតអារម្មណ៍របស់លោកស្រីគឺកូន ថាតើកូនរបស់លោកស្រីត្រូវបានធ្វើបាប និងបំពារបំពានយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះពីសំណាក់ទាហានខ្មែរក្រហម ហើយថាតើការស្លាប់របស់កូន

លោកស្រីបាន ជះឥទ្ធិពលយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះមកលើរូបលោកស្រី ។ លោកស្រីបាននិយាយអំពីសុបិន្តអាក្រក់ជាប្រចាំ មិនអាចនិយាយរួច មានភាពច្របូកច្របល់ និងភ្លេចភ្លាំងច្រើន យំមិនឈប់ និងចង់ស្លាប់បន្ទាប់ពីការស្លាប់របស់កូនៗ ។ លោកស្រីពន្យល់បន្ថែមទៀតថា លោកស្រីនៅតែមានរោគសញ្ញាទាំងអស់នេះរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ក្នុងនាមជាអ្នកប្រឹក្សាយោបល់ខាងសុខភាពផ្លូវចិត្ត លោកស្រីបានដឹងថា រោគសញ្ញានេះគ្មានលក្ខណៈប្លែកពីគេទេ លោកស្រីមើលឃើញថាមានរោគសញ្ញាដូចគ្នាក្នុងចំណោមអតិថិជនរបស់លោកស្រី និងសហគមន៍ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា ។

ខណៈដែលការពណ៌នាអំពីការឈឺចាប់ផ្នែកផ្លូវចិត្តមានភាពរំជួលចិត្ត ហើយបានធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមក្នុងសវនាការស្រក់ទឹកភ្នែក លោក សុន អារុណ សហមេធាវីជាតិការពារក្តីលោក នួន ជា បានប្រើសក្ខីកម្មរបស់លោកស្រីដើម្បីចោទសួរពីភាពត្រឹមត្រូវនៃសក្ខីកម្មនិងស្ថានភាពចិត្តសាស្ត្ររបស់លោកស្រីទៅវិញ ។ ទាក់ទងនឹងការសុបិន្តអាក្រក់ជាប្រចាំនិងការធ្លាក់ទឹកចិត្ត សហមេធាវីរូបនេះបានស្នើសុំថាតើលោកស្រីអាចជួយអ្នកផ្សេងទៀតដែលមានបញ្ហាផ្លូវចិត្តយ៉ាងដូចម្តេច ដោយសារបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់លោកស្រីមិនសមស្រប ហើយការចងចាំរបស់លោកស្រីទៀតសោត “មិនល្អ” ទៀតនោះ ដែលព្យាយាមបង្កប់ន័យថាតើលោក ស្រីពិតជាចងចាំអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងដ៏ត្រឹមត្រូវដែរឬទេ ។ មុនពេលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឆ្លើយ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបដិសេធនិងអះអាងថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចនិយាយអ្វីៗអំពីការបាត់ការចងចាំនោះឡើយ ហើយថាមេធាវីការពារក្តីមិនគួរសន្មតទុកនូវការពិតបែបនោះទេ ។ តុលាការទទួលយកការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តី ។

ទោះបីជាមានការទទួលស្គាល់ពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជាអំពីការប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្តរបស់លោកស្រី សុផានី ការស្តាប់សវនាការរបស់សាក្សីជំនាញ វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារា បានលាតត្រដាងពីភាពទន់ខ្សោយជាច្រើននៅក្នុងជំនាញរបស់បុគ្គលិកតុលាការ និងដំណើរការដែលចាំបាច់សម្រាប់ការប្រើប្រាស់សក្ខីកម្មអ្នកជំនាញ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើសុខភាពផ្លូវចិត្តនោះឡើយ ។ សាក្សីជំនាញរបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ហាក់ដូចជា មិនបានសម្រេចគោលដៅដែលចង់បានដើម្បីគូសបញ្ជាក់អំពី កម្រិតឬទំហំនៃផលប៉ះពាល់ផ្នែកផ្លូវចិត្ត ដែលរបបខ្មែរក្រហមបានបង្កមកលើប្រជាជនកម្ពុជាឡើយ ។ ទីមួយ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងព្រះរាជអាជ្ញា មិនបានចោទសួរវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា តាមរបៀបមួយដែលអាចប្រើប្រាស់ជំនាញរបស់លោកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងការគូសបញ្ជាក់ និងពន្យល់ទស្សនវិស្ស័យគ្លីនិកនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្តីពីផលប៉ះពាល់ផ្នែកផ្លូវចិត្តនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ ទីពីរ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងព្រះរាជអាជ្ញាអាចបង្កើតមូលដ្ឋានយ៉ាងរឹងមាំនៃ ជំនាញខាងគ្លីនិករបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ។ នៅចុងបញ្ចប់ មានភាពច្របូកច្របល់នៅក្នុងការបកប្រែពាក្យបច្ចេកទេសដែលមានលក្ខណៈទូទៅសម្រាប់ឯកទេសផ្លូវចិត្ត ។

នៅក្នុងការចោទសួរសាក្សី មេធាវីបាននិយាយសង្ខេបអំពី ជនរងគ្រោះដែលវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា បានជួបតាមរយៈកិច្ចការរបស់លោកជាមួយអង្គការចិត្តសង្គម-អន្តរវប្បធម៌ និងរោគសញ្ញាស្តីពីស្ថានភាពផ្លូវចិត្តផ្សេងៗទៀត ដែលកើតមានចំពោះជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម មានដូចជាជំងឺបាក់ទឹកចិត្ត ធ្លាក់ទឹកចិត្ត ថប់បារម្ភ និងរោគឆ្កួត។ បន្ថែមពីនេះទៀត មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានសាកសួរអំពីសភាពការណ៍ជាក់ស្តែង និងកម្រិតដែលជំងឺផ្លូវចិត្តបានកើតឡើង។ លោក វិចទ័រ កូប៉េ មេធាវី ការពារក្តី លោក នួន ជា បានជំទាស់ជាញឹកញាប់ ដោយអះអាងថា មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានព្យាយាមបង្កើតមូលដ្ឋានដ៏សមស្របមួយទាក់ទងនឹងជំនាញខាងគ្លីនិករបស់អ្នកជំនាញឡើយ។ តាមទស្សនៈរបស់លោកមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបន្តស៊ើបអង្កេតទៅលើហេតុការណ៍ជាក់លាក់ ដែលអ្នកជំនាញអាច ឬមិនអាចមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មទេ។ ការណ៍នេះបង្ហាញថា ភាពច្របូកច្របល់មួយចំនួនក្នុងចំណោមមេធាវីទាក់ទង នឹងវិសាលភាពនៃសក្ខីកម្មរបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានចោទសួរវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា អំពីបទពិសោធន៍គ្លីនិកផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក ប៉ុន្តែមិនមែនជាបញ្ហាវន្ត ដែលគួរផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការពិនិត្យមើលផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ ឲ្យបានច្បាស់លាស់ និងទូលំទូលាយទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់របស់របបខ្មែរក្រហមទៅលើសុខភាពផ្លូវចិត្តនៅប្រទេសកម្ពុជាទេ។ ខណៈដែលបទពិសោធន៍របស់លោកពិតជាកើតចេញពីព័ត៌មាន និងការរៀបរាប់យ៉ាងច្រើន ការពិនិត្យមើលផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ ប្រហែលជាមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត ដោយសារតែការពិនិត្យមើលបែបនោះផ្អែកលើភស្តុតាងដែលកើតមានឡើង និងត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងច្បាស់លាស់ជាងមុន។

ខណៈដែលមានព័ត៌មានតាមស្ថិតិជាច្រើនដែលប្រមែ ប្រមូលបានពីសុខភាពផ្លូវចិត្តដែលទាក់ទងនឹងជំងឺប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត ហើយព័ត៌មានមួយចំនួនតម្រូវឲ្យទទួលយកធ្វើជាភស្តុតាងនៅក្នុងតុលាការទៀតផងនោះ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានអើពើចំពោះភស្តុតាងបែបនោះទេនៅក្នុងពេលចោទសួរ។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងព្រះរាជអាជ្ញាហាក់ដូចជាមិនបានសាសួរ អំពីចំណេះដឹងផ្នែកគ្លីនិករបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ដើម្បីប្រមូល តួលេខពិតប្រាកដនិងការពិតនានាដែលទិន្នន័យស់ពីបរិមាណដែល គួរតែអាចគាំទ្រសក្ខីកម្មពីមុនៗអំពីការលំបាកខាងផ្លូវចិត្តនៅជំនាន់ខ្មែរក្រហម។ ជំនួសមកវិញសំណួរសម្រាប់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា តម្រូវឲ្យមានចម្លើយបែបវិភាគ ដែលមិនមានភាពរឹងមាំដូចរឿងរ៉ាវចេញពីជនរងគ្រោះដោយខ្លួនឯងឡើយ នេះបើយោងតាមអ្នកជំនាញរូបនេះ។ ចម្លើយរបស់វេជ្ជបណត ឈឹម សុធារ៉ា ទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់ខាងផ្លូវចិត្តដែលបានកើតឡើងពីសភាពការណ៍មួយចំនួនមិនត្រូវបានគាំទ្រជាទូទៅទេពីសំណាក់ការសិក្សាផ្សេងៗទៀត ប៉ុន្តែ បានត្រឹមតែការពណ៌នារបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា តែប៉ុណ្ណោះ។ វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា មិនបាននិយាយអំពីភស្តុតាងផ្អែកលើស្ថិតិ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងស្តីពីសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា បន្ទាប់ពីរបប

ខ្មែរក្រហមឡើយ ដោយសារលោកមិនត្រូវបានសួរ អំពីរឿងនេះសោះ ។ នៅទីបញ្ចប់ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងព្រះរាជអាជ្ញាមិនបាននិយាយសំដៅទៅរកការសិក្សាជាក់លាក់ណាមួយ ដែលវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា បានធ្វើកិច្ចការនេះដើម្បីទទួលបានទិន្នន័យជាតួលេខជាក់ស្តែង ទាក់ទងនឹងសុខភាពផ្លូវចិត្តនៃជនរងគ្រោះខ្មែរក្រហមទេ ។

បន្ថែមពីនេះទៀត មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានបង្កើតមូលដ្ឋានសម្រាប់សុខភាពផ្លូវចិត្ត ។ ពួកគេមិនបានសួរសំណួរទាំងឡាយដូចជា «តើគ្រូពេទ្យចិត្តសាស្ត្រ វាយតម្លៃទៅលើរោគសញ្ញាជំងឺថប់អារម្មណ៍ទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍ ជំងឺផ្លូវចិត្តយ៉ាងដូចម្តេច?» «តើអ្វីជារបៀបកំណត់រោគសញ្ញា និងស្ថិតិស្តីពីរោគផ្លូវចិត្ត? ហើយតើត្រូវអនុវត្តយ៉ាងដូចម្តេច?» ហើយ«អ្វីជាលទ្ធផលចេញពីការសិក្សា ដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងឬនៅក្នុងចំណោមជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា ដើម្បីសម្រួលដល់ការយល់សក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញរបស់តុលាការ ។ សំណួរជាក់លាក់ទៅលើបទពិសោធន៍ផ្នែកគ្លីនិករបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ហាក់ដូចជាមិនបានផ្តល់ចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋានដ៏ចាំបាច់ទៅលើសុខភាពផ្លូវចិត្តនោះឡើយ ។

លោក កូប៉េ មេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា ចង់បានពេលវេលាបន្ថែមដើម្បីសួរវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា អំពីភាពលម្អៀង យ៉ាងខ្លាំងទៅលើចុងចោទ សមត្ថភាព ការសិក្សា និងវិធីសាស្ត្រក្នុងការធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ ទាំងខាងចុងចោទនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានផ្តល់ពេលវេលាច្រើនថែមទៀតដើម្បីសាកសួរវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា នៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។ នៅថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ព្រះរាជអាជ្ញាសួរសំណួរផ្សេងៗ ដោយសំដៅទៅលើការសិក្សារបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ។ តែទោះជាយ៉ាងណាការសួរដេញដោលរបស់លោក កូប៉េ បានបំផ្លាញដល់សក្ខីកម្មនេះ ។ វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ត្រូវបានបង្ខំឲ្យនិយាយថា លោកមិនមែនជាវេជ្ជបណ្ឌិតនៅក្នុងន័យសិក្សាស្រាវជ្រាវទេ ដោយសារលោកមិនទាន់ទទួលបានសញ្ញាប័ត្រថ្នាក់បណ្ឌិតនៅឡើយ ហើយស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលទទួលបានសញ្ញាប័ត្រថ្នាក់បណ្ឌិត ។ នៅក្នុងការចោទសួរនោះ លោក កូប៉េ បន្តនិយាយសំដៅទៅលើស្ថិតិដែលបំផ្លាញដល់ផលប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្តមកលើប្រជាជនកម្ពុជាពីសំណាក់របបខ្មែរក្រហម ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានជំទាស់សោះ ហើយវេជ្ជបណ្ឌិត ឈ់ម សុធារ៉ា ក៏មិនបានកែតម្រូវការប្រើប្រាស់ស្ថិតិនោះពីសំណាក់លោក កូប៉េ ដែរ ។ លោក កូប៉េ ក៏បានវាយប្រហារទៅលើអព្យាក្រិតភាពរបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ក្នុងនាមជាសាក្សីជំនាញ ដោយសារតែលោកក៏ជាជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមដែរ ។ ការណ៍នេះបង្ហាញថា ប្រហែលជាជំនាញដទៃទៀត មានដូចជា វេជ្ជបណត ហ្ស៊ុប ដេជុង ឬ វេជ្ជបណ្ឌិត ជេមស៍ បូឡេន អាចជាសាក្សីជំនាញប្រសើរជាងនេះ ដោយសារតែមិនអាចលម្អៀង ឡើយ ។

មុនពេលផ្អាកសវនាការនៅថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា បន្ទាប់ពីត្រួតពិនិត្យពីសំណាក់ព្រះរាជអាជ្ញាទៅលើវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា លោកប្រធានបានស្នើឲ្យវេជ្ជបណ្ឌិតកុំប្រើប្រាស់ភាសាអង់គ្លេសក្នុងអឡុងពេលធ្វើសក្ខីកម្ម ។ នៅក្នុងការពិភាក្សាជាមួយវេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា មុនពេលធ្វើសក្ខីកម្ម វេជ្ជបណ្ឌិតបានសម្រេចចិត្តប្រើប្រាស់ភាសាអង់គ្លេសសម្រាប់ពាក្យពេជន៍ចិត្តសាស្ត្រមួយចំនួន ដោយសារតែលោកមានអារម្មណ៍ថា សក្ខីកម្មរបស់លោកនៅក្នុង សំណុំរឿង០០១ ត្រូវបានបង្វែរដោយសារការប្រើពាក្យខុសពាសំណាក់អ្នកបកប្រែ ។ លោកវេជ្ជបណ្ឌិតមិនប្រាកដក្នុងចិត្ត ថាតើអ្នកបកប្រែមានចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋានអំពីសុខភាពផ្លូវចិត្តសម្រាប់សក្ខីកម្មអ្នកជំនាញនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ហើយមិនចង់ឲ្យសក្ខីកម្មរបស់លោកត្រូវបានយល់ខុសជាថ្មីទៀត ។

បើទោះជាតុលាការទទួលស្គាល់ការឈឺចាប់ខាងផ្លូវចិត្ត របស់ជនរងគ្រោះនៅកងសវនាការដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ការចោទសួរអ្នកជំនាញគួសបញ្ជាក់អំពីចំណុចគន្លឹះមួយចំនួនសម្រាប់កែលម្អ ។ គោលបំណងរបស់សក្ខីកម្មជំនាញរបស់វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា ត្រូវតែបញ្ជាក់អំពីសារជាតិនៃការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត ដែលកើតចេញពីអំពើឃោរឃៅរបបសម័យខ្មែរក្រហម ។ ជាអកុសល មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងព្រះរាជអាជ្ញាបានសួរលោកវេជ្ជបណ្ឌិត តាមរបៀបជាសាក្សីធម្មតាដោយសុំឲ្យលោករៀបរាប់មិនមែនតួលេខនិងការសន្មត ប៉ុន្តែមិនមែនការពិត ហើយនៅពេលដែលលោកវេជ្ជបណ្ឌិតកំពុងត្រូវបានសួរដេញដោលអំពីសមត្ថភាពរបស់លោកមេធាវីដើមបណ្តឹង និងព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចទប់ស្កាត់ការវាយប្រហារនោះឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទៅលើភាពជឿជាក់ ឬស្តារឡើងវិញនូវសក្ខីកម្មរបស់លោកនោះទេ ។ ប្រសិនបើក្រឡេកទៅក្រោយវិញ វិសាលភាពនៃសក្ខីកម្មរបស់ លោកវេជ្ជបណ្ឌិតគួរតែមានភាពប្រសើរជាងនេះ ហើយមេធាវីគួរតែអាចប្រើប្រាស់ការត្រួតពិនិត្យ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងទៅ លើផលប៉ះពាល់របស់របបខ្មែរក្រហមទៅលើសុខភាពផ្លូវចិត្តនៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

ដើម្បីគោរព និងបញ្ចូលការឈឺចាប់ផ្នែកផ្លូវចិត្តរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌នៅតុលាការអន្តរជាតិ មេធាវីគួរទទួលការបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីសាកសួរគ្រូពេទ្យចិត្តសាស្ត្រជំនាញ និងគ្រូពេទ្យគ្លីនិកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងដឹងអំពីភាសាខាងចិត្តសាស្ត្រ និងផ្លូវចិត្ត ដើម្បីប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងរបស់អ្នកជំនាញឲ្យបានប្រសើរជាងមុន ។ មេធាវីគួរទទួលបានការអប់រំដើម្បីបង្កើតនូវការជឿទុកចិត្តរបស់អ្នកជំនាញ និងជួយស្តារសក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញនៅពេលសក្ខីកម្មនោះមានលក្ខណៈច្របូកច្របល់ ឬទន់ខ្សោយ ។ សាក្សីជំនាញ ជាពិសេសអ្នកដែល មិនមានបទពិសោធន៍នៅក្នុងតលាការគួរតែត្រូវបានអនុញ្ញាតមានការជួបប្រជុំទទួលព័ត៌មាន ឬការជួបប្រជុំជាមួយក្រុមមេធាវី ទាក់ទងនឹងសំណួរទូទៅ ។ បន្ថែមពីនេះទៀត ក្រុមអ្នកបកប្រែនៅតាមតុលាការអន្តរជាតិគួរតែសិក្សាពាក្យបច្ចេកទេសខាងចិត្តសាស្ត្រនិងផ្លូវចិត្ត ដើម្បីឲ្យមានការទំនាក់ទំនងប្រសើរជាងមុន នៅពេលមាន

សវនាការពីអ្នកជំនាញសុខភាពផ្លូវចិត្ត ។ ការអប់រំជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីសុខភាពផ្លូវចិត្តនិងចិត្តសាស្ត្រពីចៅក្រម និងមេធាវីតុលាការ នឹងជួយសម្រួលដល់ការស្វែងយល់ពីសក្ខីកម្មជំនាញខាងសុខភាពផ្លូវចិត្ត ។

ការចោទសួររបស់តុលាការទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោកស្រី បេ សុផានី និងសាក្សីជំនាញ វេជ្ជបណ្ឌិត ឈឹម សុធារ៉ា បានបង្ហាញថា ខណៈដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានបោះជំហានដ៏សំខាន់មួយក្នុងការទទួលស្គាល់សុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់ជនរងគ្រោះ មានចំណុចជាច្រើនដែលត្រូវកែលម្អក្នុងការដោះស្រាយចំពោះតម្លៃនៃសហគមន៍ចិត្តសាស្ត្រចំពោះសហកម្មយុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ។ វាជាកិច្ចការសំខាន់សម្រាប់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិក្នុងការទទួលស្គាល់ចំពោះការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងនៃការរីករាលដាលនៃបញ្ហាវិបត្តិផ្លូវចិត្តនៅក្នុងសង្គមក្រោយជម្លោះ និងឥទ្ធិពលយ៉ាងធំធេង ដែលស្ថិតិលម្អៀងមានទៅលើបុគ្គល និងតួនាទីរបស់សង្គម ។ ដើម្បីបញ្ចូលការឈឺចាប់ផ្នែកចិត្តសាស្ត្រនៅក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ត្រូវតែធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវជំនាញរបស់បុគ្គលិកតុលាការ និងដំណើរការទាំងឡាយនៅក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញនៅក្នុងបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្ត ។